

По технически причини настоящето не е стигнало на време до предназначението си

До господинъ

Василь Митаконъ

Министъръ на правосъдието

въ София

Господинъ Министре,

Настоящото писмо се отнася не само лично до Васъ, а .. до множество управници въ София, които сж мислили и дѣйствували като Васъ.

Прочетохъ речта Ви, произнесена предъ Народното събрание въ връзка съ представения отъ Васъ законопроектъ за амнистия. Съ благодарнитѣ наставления къмъ македонскитѣ борци тая речъ ми напомня за нѣкогашнитѣ ази-българи въ турскитѣ сждилища, които сждѣха борцитѣ за българската свобода. Вие искате македонскитѣ борци да станатъ подлеци.

Законопроектъ е проликуванъ не само отъ нечии лични чувства. Той е и проява на поражение, което започна на 1918 г. Политическото ви вѣрую отъ тогава насамъ относно Македония бѣ: никакво освободително движение, чикакъвъ македонски въпросъ! Борческото дѣло поникна мимо желанието на българската държавна власть и въпрѣки противодействията ѝ.

Специално противъ нелегалния методъ, наложенъ на македонскитѣ българи за самозащита, отъ ваша страна идеха изй-должитѣ нападки и отричания. Ако довчерашнитѣ победители биха позволили едно разглеждане на македонски въпросъ, то, като най-добъръ свидетел въ полза на поробителя биха се явили писанията, внушени отъ български власти и обществени фактори, или търпени отъ тѣхъ. Страшенъ бѣ воятъ срещу този методъ, чрезъ който, впрочемъ, на два пѣти възкрѣсна българското царство — въ XII вѣкъ при братията Асеновци и въ XIX вѣкъ по поводъ на Априлското въстание.

Ние работихме еднакво и по двата метода — легално и революционно. А вие — само по метода на примирението. Презъ изтеклитѣ двалесетъ и три години за васъ не сжществуваша и предатели на българския народъ; България стана нѣкакво Елларало за изменниците; предателството започна да не прави никакво впечатление, като да бѣ безобидна мода. Почти всички разколници биваха взимани подъ закрила на българската власть. Тя създаде и прочутото ренегатство, върху което тепърва ще има да узивва ужасяващи работи нацѣто общество. А относно Македония се проповѣдаваше — даже отъ професори, на които държавата продължаваше да плаща — изселването на българитѣ, които се чувствуватъ такива, отъ македонскитѣ „чукари“. За добирание до власть въ София общественици и „държавници“ бързаха да си спечелятъ благоволенieto на Бѣлградъ, като предварително изсипаха купъ ругатни срещу македонското движение. Туй бѣ на пѣтъ да стане нѣщо като неизбѣженъ протоколъ преди заминаването имъ за сръбската столица.

Българската власть обезбългаря южна Македони и Бѣломорието. Тя агитираше чрезъ свои пратеници за тая целъ и на два пѣти продължи съ години срока за изселването — нѣщо за което не я задължаваше договора. Това бѣ въ пълния смисълъ на думата ликвидация съ македонския въпросъ и Македония. И за да се изкорени всѣка възможностъ за български претенции, бидоха продадени черквитѣ и училищата, черковнитѣ и училищни имоти, както и гробищата на дѣдитѣ ни. Даже при днешното неочаквано стечение на обстоятелствата подобна ликвидация е една лоша спѣнка за националния ни въпросъ. Представлявате ли си колко голѣма пречка би била тя при малко по-други обстоятелства?

Тогава не е вече чудно, че въ архивитѣ на Обществото на Народитѣ не може да се намѣри нито единъ документъ, чрезъ който да сж поискани не правата на поробенитѣ българи отъ страна на българското правителство, за което България имаше формално право, но съ който поне еднажъ да е протестирано отъ нейна страна срещу терора на завоевателя. Българщината въ Македония можеше да бжде унищожена; историята щѣше да отбележи само гробното мълчание на свободна България.

Но има нѣщо повече. Години подъ редъ вашитѣ побратимски излияния убеждаваха и външния свѣтъ, че въ Македония подъ сръбска власть всичко отива по медъ и масло. Вашето държание бѣ най-полезния сътрудникъ за възвораване на политическо и обществено мрътвило около името на нещастна Македония. Затова разтурихте легалнитѣ македонски сдружения, а се направиха опити за разстройство и на организациитѣ на емигриралитѣ въ Америка македонски българи. Обърнали се бѣхте на задоволена отъ договоритѣ държава. Въ свободна България сръбското влияние се ширеше така както въ старитѣ български царства византийското.

Да споменемъ ли и за 19 май 1934 г. — дѣло, за жалость, на български офицери, които ще остане най-срамна дата въ българската история? Неговата политика относно Македония изцѣло възприехте всички, които наследихте властта. Единъ месецъ преди смъртта си Тодоръ Александровъ завеша, въ едно паметно свое окръжно, трагично признание, че е срещналъ отъ български срѣди повече спѣнки въ освободителната борба, отколкото отъ страна на гърци и сърби. Той бѣ щастливъ, че не доживѣ да види пълнитѣ размѣри на поражението въ България.

Ние знаемъ, че ни мразите. Преди всичко мразите ни заради нашата неизмѣнна позиция, заради нашата безкомпромисна борба срещу робството. Не можете да ни простите, че ви навираме въ носа целувкитѣ и лигавенията съ поробителитѣ ни; ренегатството; ликвидацията; псуването на

македонска майка; кжането на портретитъ на Александрова; премахването на гроба на Симеонъ Евтимовъ; заличаването името Македония въ некролозите; изявленията, че нѣмало висящи въпроси между Сърбия и България; унищожението на легалнитъ македонски сдружения; държането на легалнитъ водачи съ месеци въ казармени подземия; диренето и пленяването на македонски архиви както турци не сж правили това; избиването на най-преданни македонски българи и пр.

И сте ни сждили за дѣла, които биха били извършени и отъ Тодора, и отъ Даме, и отъ Левски, Александровъ не се ли бори, пакъ въ сжщата пораженска епоха, срещу поробителскитъ домогвания, повалайки мнозина рушители и всрѣдъ Софийскитъ улици, посегайки и върху българскитъ министри, превземайки и български градове съ чети? Вие тогава възхвалявахте тѣзи действия и при тѣхнитъ автори търсехте закрила и упование за по-добри дни на българщината. Така бѣ и въ значителна степенъ, защото мнозина отъ васъ съзираха съвпадение на лични и партийни свои интереси съ високитъ цели, които ржководиха македонското движение въ борбата му срещу политиката на Стамболийски. Но така бѣ и защото отровата на разложението не бѣ проникнала и между тѣй наричаната патриотична частъ на свободното българско общество, специално всрѣдъ интелигенцията.

Огиде си режима на Стамболийски и за тая категория „патриоти“ македонското дѣло стана непотрѣбно. Настъпи после сръбската отрова между васъ и почнаха клеветитъ, измислицитъ, рвенята противъ това дѣло, въ размѣръ несравнено по-голямъ и по начинъ по-подълъ, отколкото при режима на Стамболийски, който все пакъ отбелѣза и една хубава защита на Македония предъ една международна конференция, за разлика отъ васъ. Тоя режимъ имаше разпря съ ВМРО, но вие се обявихте изцѣло и противъ легалнитъ организации, той склучи спогодба за гонене на македонскитъ дѣйци отъ двете страни на границата съ общи усилия на българскитъ и сръбскитъ власти — спогодба, която остана, общо взето, само на книга — а отровената интелигенция, довчерашня врагъ на Стамболийски, отиде до тамъ щото видни военни да бждатъ съпровождани отъ сръбски офицери и нелегално прекарвани презъ границата, за да погребатъ България. Режимътъ на Стамболийски се бѣ обявилъ противъ македонския нелегаленъ методъ, но режимитъ на интелигенцията се обявиха противъ сжществуването на македонския въпросъ.

Прочее, въ духа на Вашитъ мотиви за законопроекта, трѣбвало би заради деянията си да се покаятъ въ гробоветъ и покойнитъ македонски дейци во главѣ съ Александрова, чиито имена напоследъкъ плахо-плахо започватъ да споменавате и по радиото за примѣръ на подрастващитъ поколѣния.

Жалка е Вашата проповѣдь. Ако и македонскитъ дейци биха се отрekli отъ своето вѣрую и дѣла, съ коя друга среда българскиятъ народъ би могълъ да се похвали презъ изминалитъ двадесетъ и три години, отъ великата война насамъ, като защитница на българското име и достойнство, която дѣ е била готова да поеме всички рискове и отговорности за тази защита, излагайки се на опасноститъ идващи преди всичко откъмъ гърба ѝ — отъ свободна България? Останало би предъ съвременността и предъ историята само поражението.

Въ живота на сжденитъ отъ васъ македонски борци нѣма нищо, за което да се разкайватъ. Тѣ до край изпълниха своя дългъ, режейки и ржцетъ, чрезъ които поробителя искаше да посърбява и васъ тамъ, свободнитъ българи, и въ което намерение той има доста успѣхи. Въ тази страшна борба ние бѣхме сами, но не отстѣпихме. Това е, което сме вършили и въ поробеното Отечество и въ България.

Ние съ право очаквахме вашето покаяние за ударитъ, които ни нанасяхте отъ дълги години, за да ни спжвате. И смисъла на една амнистия би билъ главно въ това морално наше реабилитиране, а не въ възвръщането правата на македонскитъ дейци, които особено отъ национално гледище нѣмаште никакво основание да отнимате. Толкозъ по-належаще е вашето покаяние следъ като сближенскитъ заблуди, съ които трoвехте българския народъ, тѣй жалко се провалиха.

Този законопроектъ не допринеся нищо за примирението всрѣлъ българитъ, както Вие говорите. Той е една награда само за предателитъ, които единствено се стреми да вземе подъ закрила.

Много хитрини се приложиха, за да бждатъ осжленитъ македонци оставени на заденъ планъ. Дълго време се скривахте задъ Дамянъ Велчевъ, разправяйки, че всѣко намаление на тѣхнитъ страдания изисквало облекчение и за него. Ваша работа бѣ да третирате Велчева както си желаехте: но въ случая е важенъ опита ви да сравнявате македонскитъ лейци съ него. Имаше моменти, когато македонскитъ затворници бѣха поставени по долу и отъ разбой ицитъ.

Усилията ви бѣха насочени и къмъ моралното наше унищожение. Безъ стеснение посочвамъ за примѣръ лично себе си, който четири години подъ редъ бѣхъ политически пленникъ въ Турция, пазенъ денонощно отъ полиция и войници, за да не избѣгамъ и не продължа борбата противъ робството. Презъ цѣлото това време български министри не преставаха да разпространяватъ клевети по мой адресъ. Вашиятъ колега Иванъ Красновски, като министъръ на вътрешнитъ работи, публично разправяше изъ България, презъ сжщото време, че начело на турска чета съмъ навлѣзълъ въ българска територия, за да руша България. До преди нѣколко седмици отъ своя страна хората на Слободанъ Йовановичъ отъ Бѣлградъ ме нападнаха въ позиви като рушитель на тѣхната държава. Какви сж тѣзи съвпадения? Има ли нужда отъ много доказателства, че по отношение на македонската освободителна кауза вие бѣхте се изравнили съ Бѣлградъ и съ Балканското Споразумение?

Заклучавамъ. Не само не се разкайваме за това що сме вършили, но въ името на македонската свобода и сто пжти бихме го извършили, ако би се наложило. Съ тѣзи дѣла ние се гордѣемъ, както съ цѣлото македонско освободително движение ще се гордѣе историята на българската нация. Предъ това върховно усилие за правда и свобода, каквото е усилието на ВМРО, ще се преклонимъ всѣки честенъ човѣкъ.

Май 1941 г.

Членъ на Централния комитетъ на ВМРО

Иванъ Михайловъ